

z zaleceniem m.in. odbycia specjalnej sesji plenarnej w celu rozpatrzenia opracowywanej przez zespół prof. dr. hab. Leona Ryszkowskiego krajowej strategii ochrony przyrody.

W związku ze zmianą w składzie PROP wskutek śmierci 2 członków prof. dr. Wacława Brzezińskiego i prof. dr. Cyryla Kolago, minister zaakceptował propozycję powołania w charakterze członków rady prof. dr. Romualda Olaczka z Uniwersytetu Łódzkiego i prof. dr. Zdzisława Pucka z Zakładu Badania Ssaków PAN w Białowieży.

Witold Kucharski

Z PARKÓW NARODOWYCH

Nerecznica¹ *Villara Dryopteris villarii* nowy gatunek we florze Tatrzańskiego Parku Narodowego

Tatry w ogóle, a Tatrzański Park Narodowy w szczególności, należą do tych nielicznych w Polsce obszarów, których flora roślin naczyniowych jest już bardzo dobrze poznana. Stwierdzenie to można odnieść zwłaszcza do flory wysokogórskiej, w obrębie której nie spodziewano się już znaleźć nowych gatunków. Okazuje się jednak, że uważne poszukiwania nawet w bardzo dobrze poznanych terenach mogą przynieść nieoczekiwane odkrycia. Takim jest niewątpliwie, znalezienie w Tatrach nie znanego dotychczas z Polski i krajów ościennych a także nie podawanego w ogóle z całych Karpat gatunku paproci, jakim jest nerecznica *Villara Dryopteris villarii*. Gatunek ten, różniący się bardzo wyraź-

¹ Bardzo często, także w podstawowych kluczach do oznaczania (np. *Rośliny polskie*), spotyka się pisownię „narecznica”, która jest ewidentnie błędna. Gatunki dzisiejszego rodzaju *Dryopteris* zaliczano wcześniej powszechnie do rodzaju *Nephrodium* — nazwa ta, pochodzenia greckiego (od *nephros* — nerkowaty) została nadana w związku z bardzo charakterystyczną cechą tej grupy paproci, mianowicie nerkowatym kształtem zawijki okrywającej skupienia zarodni; stąd też polska nazwa „nerecznica”, używana powszechnie w wieku dziewiętnastym (por. Majewski E. 1894 — *Słownik nazwisk zoologicznych i botanicznych* t. 1 i 2, Warszawa). Nazwa „narecznica” pojawiła się w literaturze stosunkowo późno (z końcem XIX wieku) i zyskała sobie obywatelstwo jedynie prawem kaduka. Tak ze względów historycznych jak i z uwagi na etymologiczną zasadność należy konsekwentnie używać nazwy „nerecznica”.

Ryc. 1. Nerecznica Villara *Dryopteris villarii* subsp. *villarii*. Liście zebrane w Tatrach. — *Dryopteris villarii* (Bellardi) Woyнар ex Schinz et Thell. subsp. *villarii*. The leaves collected in the Tatra Mtns.

Ryc. 2. Lokalizacja stanowiska nerecznicy *Villara* w Tatrzańskim Parku Narodowym. — Situation of the locality of *Dryopteris villarii* in the Tatra National Park

nie od innych, znanych dotychczas z Polski gatunków nerecznicy (ryc. 1), został przez nas znaleziony na obszarze Tatr Zachodnich w Świstówce Wielkiej nad Wantulami (górna część Doliny Miętusiej) — ryc. 2. Rośnie tam na wysokości 1360 m n.p.m. w obrębie obniżonego lokalnie ze względów orograficznych piętra kosówki (= subalpejskiego). Występuje wśród rzadko pokrytych roślinnością wapiennych głazów i rumoszu skalnego. Dotychczasowe poszukiwania pozwoliły na znalezienie zaledwie trzech okazów tego gatunku, występujących na powierzchni jednego metra kwadratowego. Na wymienionym wyżej stanowisku nerecznicy Villara towarzyszą: czosnek skalny *Allium montanum*, zanokcica zielona *Asplenium viride*, stokrotnica górską *Bellidiastrum michelii*, oset siny *Carduus glaucus*, turzycza zawsze zielona *Carex sempervirens*, ostróżka tatrzańska *Delphinium oxysepalum*, przytulia nierównolistna *Galium anisophyllum*, zachyłka Roberta *Gymnocarpium robertianum*, lyszczec rozestłany *Gypsophila repens*, wiechlina alpejska *Poa alpina*, różaniec górski *Rhodiola rosea*, saussurea alpejska *Saussurea alpina*, skalnica nakrapiana *Saxifraga aizoides*, skalnica gronkowa *Saxifraga paniculata*, skalnica darniowa *Saxifraga moschata*, driakiew lśniąca *Scabiosa lucida*, widliczka ostrozębna *Selaginella selaginoides*, nawłóć alpejska *Solidago alpestris*, rutewka mniejsza *Thalictrum minus* i fiołek dwukwiatowy *Viola biflora*. W obrębie wąsko ujętej *Dryopteris villarii* wyróżnia się ostatnio dwa podgatunki: a) typowy subsp. *villarii* ograniczony w swym występowaniu do Europy, oraz b) subsp. *mindshelkensis* (Pavlov) Fraser-Jenkins znany z Azji. Ogólny zasięg podgatunku typowego *D. villarii* subsp. *villarii*, do którego należą okazy znalezione w Tatrach, obejmuje Alpy i przyległą Jurę, północne Apeniny oraz Góry Dynarskie, a także kilka izolowanych stanowisk, podanych z gór Grecji i środkowych Apeninów. Stanowisko tatrzańskie jest najbardziej izolowane i najdalej ku północnemu wschodowi wysunięte w stosunku do reszty zasięgu. Najbliższe stanowiska nerecznicy Villara we wschodnich Alpach są odległe o ponad 500 km od Tatr. Celem ochrony *ex situ* tego niezmiernie rzadkiego gatunku podjęto próbę rozmnożenia go z zarodników w ogrodzie doświadczalnym Tatrzańskiej Stacji Terenowej ZOP i ZN PAN w Zakopanem. Nie jest to jednak proste ze względu na specyficzne wymagania tej rośliny i dopiero czas pokaże, czy próba ta się powiedzie. Florze Tatrzańskiego Parku Narodowego, a zarazem florze Polski, przybył nowy wysokogórski gatunek paproci, która jest — jak na razie — najrzadszą paprocią w całym łuku Karpat.

Zbigniew Mirek, Halina Piękoś-Mirkowa